СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 119. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 24 травня 1933. VOL. XLI. No. 119. Jersey City, N. J., Wednesday, May 24, 1933. THREE CENTS.

ЗНЕСЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ — ЦІЛЬ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА

НЮ ЙОРК. — Ґенеральний постместер, Джеймс Фарлі, говорив через радіо в справі прогибіції на передодні виборів делеґатів на конвенцію нюйорського стейту, яка відбудеться 27 червня, а на якій 150 делеґатів заявляться щодо знесення прогибіції. Фарлі зазначив, що від того, яке становище займе цей стейт у справі прогибіції, залежатиме у великій мірі голосування в інших стейтах. У звязку з тим він виразно підкреслив, що президент Рузвелт змагає до знесення прогибіції. До того самого змагає теж демократична партія, а в нюйорськім стейті ще й ґовернор стейту.

Потім поясняв Фарлі ще й те, що ціла економічна й фінансова програма уряду звязана з тим, що прогибіція буде знесена, а державна скарбниця дістане принаймні частину доходів, які досі пропадали в кишенях бутлеґерів.

ТКАЧІ СТРАЙКУЮТЬ.

МЕНЧЕСТЕР (Ню Гемшир). — Коло 8,000 ткачів з „Амоскіґ Мілс" вийшли на страйк, щоби добитися кращої заробітної платні. Зпривoду того приходило до заворушень. Проти страйкарів висланo 197 полк прибережної артилерії.

ВИЗИСКУЮТЬ ГОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — Коло 700 голярів, приналежних до фризієрського юнійного відділу ч. 560, страйкують, бо одержували місячну платню в сумі $18, а працювали по 72 і 75 годин тижнево.

КІНЕЦЬ БОНУСОВОГО ПОХОДУ.

ВАШИНҐТОН. — Ветеранський бонусовий похід до Вашинґтону скінчився на тім, що частина ветеранів відійде на лісні роботи, а друга частина вертається домів на кошт уряду. Ветерани заявляють, що адміністрація обійшлася з ними добре, примістила їх і годувала, а тепер подбала про поворот. Серед таких обставин, казали ветерани, важко протестувати.

В СПРАВІ ДОПОМОГИ ЗАМОРҐЕДЖОВАНИМ ДОМАМ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський фінансовий комітет дав вкінці згоду на проект, який призначує $2,000,000,000 на полекші для власників задовжених домів. Підвищено сплату морґеджів до суми $25,-000. Морґедж не може перевищати половини дійсної вартости будинку.

Держава годиться ґарантувати тільки сплату процентів від бондів, за які викуплює морґеджі.

НАЛОЖАТЬ ЩЕ ВИЩІ ПОДАТКИ.

ВАШИНҐТОН. — Виходить, що треба буде накладати нові податки, щоби сфінансувати суму $3,300,000,000, призначену на публичну розбудову.

НОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ДЕРЖАВНИЙ ДОРАДНИК.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт анґажує на фінансового дорадника професора О. М. Спрейґа, котрий був фінансовим дорадником „Бенк оф Інґленд".

Професор Спрейґ є одним з найкращих фінансових знавців світа. Він є добре обзнакомлений з економічним положенням багатьох країв, а найкраще визнається на валютових справах. Він є уроженцем Злучених Держав, а жив довший час у Лондоні, бо туди покликано його на фінансового знавця.

ВАТАГИ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Революціонери, незадоволені з уряду Мачади, не будучи в силі ставити війську сильніший опір, розпорошилися на численні менші ватаги і викликують неспокої по цілім острові.

МІЛІОН ДЛЯ НІМЕЦЬКИХ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — „Амерікен Джойнт Дистрибюшен Коміті" рішив зібрати в Ню Йорку $1,000,000 на допомогу потерпівшим у Німеччині Жидам.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ РУЗВЕЛТА ЖИДІВСЬКИМ ЧЕМПІОНОМ.

ВАШИНҐТОН. — „Амерікен Джуїш Конґрес" ухвалив резолюцію, в якій звертається до президента Рузвелта і просить його стати оборонцем Жидів та оборонити засади людскости і цивілізації.

В КИТАЮ НЕМА НІЯКОГО ХАОСУ.

НЮ ЙОРК. — Китайський міністер фінансів, д-р Сунґ, заявив, що це виходить з брехливих японських звідомлень, що в Китаю хаос. Навпаки, правдою є те, що в часі найбільшої депресії, пошестей і страшних повінeй та горожанських війн Китай допровадив до порядку навіть свої фінанси.

НЕ ВМІЮТЬ ЧИТАТИ.

АМГЕРСТ (Месечусетс). — Мало є таких людей, що вміють читати, а, читаючи, відчувати найбільшу приємність, яку тільки можна в життю мати. Так каже Рей Бейкер, бібліотечний знавець. Більшість читає так, щоби тільки щось „полизати" з книжки і тому не знаходить у книжках тих скарбів, які там заховані.

НЕ БЛАГОСЛОВИ НА ТОРГОВИЦІ.

До селянки із Сквилова, що продавала ярину на торговиці біля костела св. Антонія у Львові, приступили два люди, з яких один представився за сироту, що йде незабаром до шлюбу, й просив благословенства. Добродушна селянка піднесла руки і почала благословити, а тимчасом хитрі злодії вхопили її кіш з яриною і втікли.

ФАЛЬШІВНИК 10-ЗОЛОТІВОК.

В Надвірній викрито фабрику фальсифікатів 10-золотових монет, якою займався Карло Абуґ, власник відлярні заліза. В часі ревізії в його домі знайшли матеріяли до виробу фальшивих монет. Чотири з них пробував пустити в обіг.

ВИВІВ ВОВКІВ ЗІ СЕЛА.

До одного македонського села впала гурма голодних вовків. Населення села в перестраcі поховалося, де хто міг, і заходила небезпека, що вовки почнуть вриватися до домів і стаен.

В тім саме часі в селі стояв автомобіль, а в ньому сидів шофер. Коли вовки помітили шофера в авті, почали зближатися до нього. Шофер, знаючи, що його ожидає, швидко накрутив автомобіль і в бистрім темпі виїхав зі села. В слід за ним пігнали вовки, однак автомобіля не вспіли діґнати. В той спосіб шофер вивів вовків зі села і може не одного чоловіка вратував від певної смерти.

ГОСТРЯТЬ ЗУБИ, ЩОБ ЇСТИ СИРЕ МЯСО.

Серед африканських Муринів племени Вакамба ще й донині є звичай гострення зубів на подобу грубих цвяхів, щоби вигідніше їсти сире мясо й іншу тверду поживу. Операцію доконує „дентист", який долотом обрубує зуб довкола, а потім пильником вишлюфовує. У Вакамбів ніколи не варять якоїнебудь поживи. Жінки там дешеві, бо за кілька коров можна купити сильну жінку.

НЕВДАЛЕ ВИМУШЕННЯ.

7 тисяч долярів хотів вимусити в мейора Стюарта в Торонто 22-літний безробітний Волтер Ломлі, одначе попався в руки поліції. Він писав листи до мейора, домагаючися окупу, бо інакше мейор і його родина не будуть безпечні з життям. Мейор по нараді з поліційними урядовцями рішив зробити вязку 20 банкнотів на суму 7 тисяч долярів і поліційний агент, подібний до Стюарта й убраний у його одіння, та ще й в автомобілі мейора, заїхав до назначеного місця і лишив вязку. Два заховані детективи слідили, що далі буде. Яких 25 мінут пізніше увійшов Ломлі і взяв вязку. Тоді його арештовано.

ЩУРІ ПРОГНАЛИ ЛЮДЕЙ З МІСТА.

В місті Таґанайка сталася дивна пригода. Щурі поницили довколишні бавовняні поля. Потім рушили до міста такими масами, що перелякані мешканці всі повтікали з міста.

СТРАШНА НІЧ НА СЕЛІ.

В Рихтичах, пов. Дрогобич, жила 27-літня Павлина Банашкова з двома дітьми. Чоловік її виїхав перед трома роками до Франції, отже до молодої жінки заходили в ріжних порах Іван Кравець і Кость Антоник. В ночі на 21. квітня Антоник застав у хаті Банашкової свого суперника Кравця. Оба почали сваритися за якісь гроші, після чого Антоник стрілив до Кравця з револьвера і положив його трупом. Опісля пробив ножем Банашкову в груди і втік. Тяжко ранена жінка побігла з криком до сусідської хати й оповіла, що сталося. Тимчасом Антоник пішов до хати Петра Стахового і пробив його ножем на смерть, а крім того пострілив з револьвера Івана Панькова, що там знаходився. Але на тім не кінець. Антоник пішов під хату Федя Кравця, батька вбитого Івана, і підпалив її в кількох місцях, хотячи тим способом спалити всіх домівників. Після тих злочинів Кость Антоник пропав без сліду. З Дрогобича виїхала до Рихтич судово-слідча комісія.

СПАЛИВ ВЛАСНОГО СИНА.

Господар Ничипір Кузьник у Башликах, пов. Луцьк, рішив позбутися свого сина Макара, що був несповна розуму. Тому виніс всі річи з хати і, замкнувши сина на ключ, підпалив. Хата згоріла разом зі сином. Вогонь перекинувся на сусідні будинки, які теж згоріли. Кузьника арештували.

ГОМСТЕДИ В АЛБЕРТІ.

Земельний департамент провінції Алберта оповіщує, що в фінансовім році, який скінчився 31. березня 1933 р., забрано в провінції 3,499 гомстедів у порівнанню зі 4,428 гомстедами в попереднім році. 976 гомстедів взяли жінки, коли попереднього року жінки взяли 1,521 гомстедів. З того видно, що рух із забиранням гомстедів тратить розгін.

ПАЛЕСТИНА ЧИ ПОЛЬЩА?

На основі обчислень жидівської преси у Варшаві, з Німеччини втікли до Польщі понад 17,000 Жидів. Палестинський уряд задумує приняти тільки 1,000 німецьких Жидів і та цифра буде вчислена до загального контингенту жидівських еміґрантів. Решта Жидів з Німеччини осяде в Польщі.

ПРИЛОВИЛИ ПАЧКАРЯ.

На стації Ґриґорі Ґіка Води (Буковина) стався оноді рідкий випадок. Саме перед відїздом особового потягу до Снятина скочив шлюсар Остафійчук до вагону. Митник, котрому його поведінка була підозріла, вхопив його й стягнув з потягу, що вже рушив, і відвів його до канцелярії. Тут допитувалися його, чого йому їхати до Галичини. Остафійчук змішався й не міг дати розумної відповіди. Це збільшило підозріння. Його пообшукувано. В обвитій довкруги черева перевязці знайдено 7,000 долярів і 12,000 швайцарських франків. Ці гроші мав шлюсар передати в Снятині купцеви, котрий на нього чекав у Снятині й котрого імя покищо невідоме. Слідство ведуть тайно. Сподіваються, що такого пачкарства винайдеться ще більше.

ЖИДІВСЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО ПОДІЇ В ЧЕРНІВЦЯХ.

Черновецький „Час" з 25. квітня повідомляє, що жидівсько-німецький „Черновіцер Морґенблят" стверджує, що неправдою є, начеб Українці брали участь у протижидівських ексцесах, які були тому тиждень. Українське населення далеке від тих подій та старається вдержувати добрі взаємини з горожанами інших національностей. Підчас ексцесів вибито багато шиб у вікнах Українців і в Народньому Домі.

Крім того черновецький „Час" повідомляє, що начальний редактор „Черновіцер Морґенбляту", Юл. Вебер, відвідав редакцію „Часу" та висловив жаль, що співробітники його часопису насвітлювали інакше згадані події.

Тойже „Час" повідомляє, що румунська антисемітська ліґа в Чернівцях також заявила, що не має нічого спільного з тими подіями. Та в Чернівцях є ще й інший антисемітський союз.

ВЕДМІДЬ-РОБІТНИК.

Колись у нас уживали освоєних звірів як робучу силу. Приміром у Підгірцях біля Золочева є добре збережений замок із козацьких часів, тепер князів Санґушків, а на його подвірю 36 метрів завглибшки криниця з широким колесом. Черпають із неї воду тим способом, що в це колесо входить чоловік і, роблячи на місці кроки, обертає ним. Отже оповідають люди, що колись давніше робив цю службу освоєний ведмідь.

ПОМИЛКА СПРАВЕДЛИВОСТИ.

У Ґандаві в 1927 році доконано грабіжницького вбивства. Підозріння впало на якогось Пільмана і хоч він упевняв на розправі про свою невинність, його засудили на кару смерти. Король замінив йому кару смерти на досмертну тюрму. Тепер зловили в Ґандаві бандита Оселера, якого зізнання свого часу причинилися головно до присуду на Пільмана. Оселер признався до душогубства. Пільман після відсиджения 6-літньої незавинної ним кари вийде тепер на волю.

АРЕШТУВАЛИ 100 КОМУНІСТІВ.

У Львові арештовано коло 100 комуністів, що розвинули в останніх часах живішу діяльність. Між іншим у місті появилися комуністичні летючки в трох мовах: польській, українській та жидівській.

НАЙБРУДНІШЕ МІСТО НА СВІТІ.

Найбруднішим містом на світі є безумовно Амой, китайське місто, що лежить на острові тої самої назви. Живі жиють там разом з небіщиками, бо узгіря, на якому положене це місто, є одночасно й кладовищем. Криниці копають між могилами. Вода багонна, й ще до того занечищена помиями, які виливають до криниць, є розсадником усяких пошестей. Кожна площа в цьому місті — це калабаня, вічно наповнена вонючою гноївкою. Місто оповиває страшний сморід.

АМЕРИКА ГОТОВА ВИСТУПИТИ АКТИВНО ПРОТИ ДЕРЖАВ, ЯКІ НАРУШАТЬ МИР

ВЕЛИКІ ЕВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ ЗАДОВОЛЕНІ З ТАКОГО РІШЕННЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Представник Злучених Держав на міжнародній конференції в справі роззброєння, Норман Дейвіс, заявив в імени Злучених Держав, що вони готові виступити активно проти кождої держави, яка порушить мир. Отже Америка рішила тепер залишити постійну невтральність і взяти на себе відповідальність нарівні з іншими державами за піддтримання мира в Европі. Досі Америка давала лише свої проекти до заміреня цілого світа й радила іншим державам, що робити, а сама не зобовязувалася активно підтримувати ті проекти й не хотіла відповідати за їх наслідки.

Всі представники великих держав на конференції в справі роззброєння приємно були вражені такою заявою американського представника. Тепер скріпилася надія, що конференція в справі роззброєння не скінчиться невдачею. Злучені Держави приймають анґлійський проект обмеження зброєння держав. Крім того вони схиляються до того, щоб дати Німеччині право поволі узброїтися нарівні з іншими державами.

ЕРІО ЗАДОВОЛЕНИЙ.

ПАРИЖ (Франція). — Бувший премієр Еріо, який недавно повернувся з Вашинґтону, дуже задоволений із заяви Нормана Дейвиса про активну участь Злучених Держав у підтриманню мира в світі. Він каже, що підчас його побачення з президентом Рузвелтом у них були розмови в цьому напрямі. Тільки він думав, що доведеться трохи довше чекати на заяву Злучених Держав.

У Франції тепер також наступила певність, що при активній участи Америки й коли вона вона візьме на себе відповідальність за підтримання активно мира в Европі, світова конференція в справі роззброєння буде закінчена з успіхом.

ЩЕ НЕМА ЗГОДИ ЧОТИРОХ ДЕРЖАВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Французький міністер справ закордонних, Бонкур, запевнив представників Польщі та малої антанти, що відомости про підписання договору чотирох держав, які йдуть з Риму, ще передчасні. Франція не думає скоро підписати такий договір. А хоч би він і був підписаний, то він не буде йти проти інтересів малої антанти й Польщі, які дуже занепокоєні тепер французько-італійсько-анґлійсько-німецьким порозумінням, про яке говорять у Римі.

КИТАЙЦІ ВИЙШЛИ З ПЕКІНА.

ТЯНДЗІН (Китай). — Китайський уряд дав наказ своїй армії звільнити місто Пекін, щоб не допустити до боїв у місті, які моглиб його зруйнувати. Японські війська стоять на передмістю Пекіна. Японське командування заявляє, що воно не має наміру заняти міста, якщо якісь особливі обставини не примусять його це зробити.

Населення Пекіна жиє в страху, чекаючи боїв у місті. Китайці за чотири тижні на пекінському напрямі стратили 15,000 убитих. Скільки стратили вбитих і поранених Японці, не опубліковано.

ГІТЛЕР ПАРАДУЄ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Гітлер з найближчими своїми помічниками виїхав до Кілю, воєнної морської бази Німеччини. Там він перевів перегляд німецької воєнної фльоти. В параді взяли участь усі німецькі кораблі воєнної фльоти від найбільших до найменших тягарових катерів.

Гітлер виголосив перед моряками промову, в якій заявив рішучо, що Німеччина тепер думає лише про мир, а не про війну. Німеччина має нагодувати своїх голодних горожан та дати роботу безробітним. Населення Кілю не бачило такої блискучої паради ще від часів кайзера Вільгельма.

ДАНЦІҐ БУДЕ ЦІЛКОВИТО В РУКАХ ГІТЛЕРІВЦІВ.

ДАНЦІҐ (Вільне місто). — Фашисти-гітлерівці сподіваються на виборах до сенату одержати повну перемогу, після чого місто формально перейде в їх руки. Тепер місто фактично знаходиться в руках фашистів, які при помочі своїх боєвих дружин розпоряджаються в нім по своєму.

Гітлерівці заявляють, що вони в Данціґу будуть старатися забезпечити всі права й привилеї Польщі непорушними.

ЖИДІВСЬКА СКАРГА В ЛІЗІ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — В секретаріяті Ліґи Націй уже лежить скарга Жидів з Горішнього Шлеську на німецькі переслідування. Німці спрямували цю скаргу на обговорення правників Ліґи Націй, щоб звісувати, чи вона правна, бо між іншими її підписали такі особи, які родилися в Австрії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНАВЦІ ПРО У. Н. СОЮЗ

На 18 конвенції У. Н. Союза мали делеґати нагоду почути звіти асекураційних знавців про маєтковий стан нашої орґанізації та про вигляди для орґанізації у майбутньому.

Отсе перший раз спроваджено на конвенцію знавців-Американців, тих, котрих сам державний уряд назначує для контролі асекураційного діловодства. Зроблено це тому, щоби делеґатам, як висланникам відділів і членства У. Н. Союза, дати нагоду почути з самого авторитетного жерела про справи нашої орґанізації. А далі зроблено це ще й тому, щоби дати делеґатам змогу ставити ріжні питання і жадати вияснень.

Делеґати скористали зі свого права, такі питання ставили й одержували вичерпуючі відповіди.

А з тих відповідей виходило ясно одно: що реформа, яку переводить У. Н. Союз, є конечною, доброю для орґанізації й членів, і справедливою.

Знавці опрокидували фактами й цифрами закиди, будьтоби У. Н. Союз визискував своїх членів, брав більше від американських асекураційних корпорацій, а менше давав. Стейтовий асекураційний контрольор виразно підкреслив, що він з приємністю допускає У. Н. Союз до провадження бизнесу в стейті Мішиґен, бо по провіренню діловодства і маєткового стану, переконався, що У. Н. Союз є взірцево веденою інституцією. А скінчив своє повідомлення про надання У. Н. Союзови концесії на стейт Мішиґен тим, що американські Українці можуть бути горді, що збудували таку славну й солідну інституцію.

А що так є, це пізнати було теж з конвенційних звітів урядників і контролі, з яких виходило, що наш У. Н. Союз вийшов з великої економічної кризи і депресії не тільки цілo, але ще фінансово й морально скріпився.

А чи це одно не є вже відрадною появою в життю нашої іміґрації?

Коли нам вдалося вийти з небувалої у світі депресії в такий спосіб, що самі державні асекураційні знавці дають У. Н. Союзови особливе признання за вміле ведення орґанізації, то це є доказом, що наш У. Н. Союз є солідно й розумно веденою інституцією.

А це знову повинно бути заохотою для прихильників У. Н. Союза до поновлення акції за приєднування нових членів і то задля добра тих нових членів і цілої нашої іміґрації.

Е. Донеченко.

УХИЛИ НАЦІОНАЛІЗМУ.

Кожний націоналіст працює над тим, щоби його нарід, його нація відіграли велику ролю в історії людства; кожний націоналіст **вірить,** що його нація **може** відіграти велику ролю в історії, витворити цілком нові, незнані ще світови культурні цінности; кожний націоналіст є переконаний, що сповнення цеї великої місії, визначеної його нації, можливе лише в своїй власній національній державі, і тому кожний націоналіст змагає перш за все до створення тої своєї національної держави, як першого етапу до великої творчої роботи.

Не можна собі уявити сучасного націоналіста, перед якого очима не стояла би ця велика ціль. Але в захопленні цим „великим" зявляється небезпека ухилів, що виводять впрост поза рамці свідомого своїх цілей націоналізму.

Цими днями я отримав від одного визначного „стопроцентового" націоналіста приватний лист, у якому знаходжу таку фразу:—„І колиб Україна не мала даних зробитись Великою Нацією й здвигнути сильну державу, не є виключеним, що я відійшов би від неї й пішов би служити якійсь іншій державній ідеї, навіть колиб ця остання вимагала оберНення мого народу в погній для себе. Це кажу цілком щиро, з повною свідомістю тих льоґічних висновків, які з моїх слів випливають..."

А я дозволю собі не вірити в „повну свдомість тих льоґічних висновків" й уважаю цей уступ звичайним ляпсусом, — та проте досить поважним, щоби проходити повз нього без публичного обговорення. Бо боюся, що й у ширшій масі наших „націоналістів" є можливі подібні ухили, які роблять з них не націоналістів, а лише державників, та до того можливо ще й чужої держави.

Звертаю перш за все увагу на те, що справжній націоналіст не може **ні на хвилинку** спинятися над самою думкою про можливість того, щоби **при якихнебудь обставинах** міг би відійти від своєї нації, бо, як ми знаємо, ідеольоґією можна все виправдати, — російські інтеліґенти свого часу були славні тим, що під найогидніші вчинки підводили найпрекраснішу ідеольоґію. Та й хіба не „великою" ідеєю комуністичної **всесвітньої** державности (чи бездержавности, однаково) виправдували своє ренеґатство наші „українські" комуністи? Хіба не величніми просторами Сибіру, відкритого для „української кольонізації", виправдує п. Панейко своє москвофільство?! Хіба зрештою не мають рації, **з такої** точки погляду, взагалі всі москвофіли, що краще мати велику державу від Карпат по Тихий океан, ніж порівнюючи „маленьку" державу від Карпат до Дону, чи навіть Кавказу?!

Від цитованого нами вище уступу з листа, повіває не модерним націоналізмом, а „провансальством", проти котрого так гостро виступав свого часу Д. Донцов в свойому „Націоналізмі": — „Ясно — писав він, — що коли, при такім погляді на річ, одиниця або „народ" приходили в суперечку з державою, або з нацією, — державно-національний ідеал відходив на другий плян. Нація не має права над одиницею, яка є **суверенна до того ступня, що має право сецесії з даного національного або державного звязку.** Щоб той, хто родився Українцем, **мусів бути Українцем,** це було для Провансальців нечуване насильство над „свобідною особистістю..." (с. 39—40).

Чи не почуває автор зацитованого листа, що він дуже близько підійшов до цього провансальства й поставив **вимріяний** ним, чисто мозковий образ „великої" української держави, свій **особистий** гитвір понад життя й інтереси **цілої** Нації, до якої він **мусить** належати і яку тимчасом він погодивсяб бачити навіть „погноєм" для чужої держави, якщо припадком втратив би свою віру в можливість істнування Великої Української Нації? — Ні, дорогий пане-товаришу, суть націоналізму полягає саме в тому, що ми повинні всі свої особисті забаганки, всі свої особисті інтереси нести на вівтар Нації, й жити з нею, й з нею вмирати, незалежно від того, чи вона є велика чи маленька, бідна чи багата, бо вона є **наша** Нація.

Не знаю, чи Ви читали прецікаву й повчаючу статтю Девіуса „Галицькі перспективи" (про асиміляцію) в „Вістнику" за лютий ц. р. Отже, саме в цій статті автор звертає увагу читачів на нові методи асиміляції, які все більше пристосовують наші вороги в боротьбі проти нас. Одною з цих метод є саме спокушення наших уже **національно свідомих** людей, якоюсь „великою ідеєю", отим московським чи польським „месіянством". В національно-свідомій людині „дзвенить вже національна струна, сильно відзивається вже голод свідомої й повної участи у всебічно розвиненім національнім житті, — але національність, до якої та людина належить, здібна є заспокоїти той голод лище в дуже недостаточнім ступні". Тоді власне, така одиниця прямує „уподібнитися до (чужого) типу, який уважає за досконалий". Підхопити це прямування готової винародовитися людини є завданням асиміляційної політики, бо лекше перетворити чи збагатити психічний зміст такої людини — „а навіть **змінити предмет її патріотичного почуття",** ніж когось, хто цього почуття ще взагалі не має". (Вістник 1933, II, ст. 147).

Наш народ переживає момент великої **матеріяльної** й **моральної кризи,** — в такі моменти віра у велике призначення української нації в багатьох може захитатись, але це не може звільнити **нікого з Українців від обовязку стояти до кінця на сторожі інтересів Нації, з нею жити й з нею вмирати,** хоч би на наших очах заломлювалися найдорожчі наші мрії. Лише в такій нашій поставі можемо мати запоруку, що наша Нація буде великою й сповнятиме великі призначення.

ПЕРШОГО ТРАВНЯ У ВІДНІ

(Оригінальний допис до „Свободи").

День першого травня в Австрії минув цього рокуназагал спокійно. Найспокійніше хіба у Відні. Але то був грізний спокій. Здавалося, що кожної хвилі гряне буря й розпічнеться страшний пекольний сабат. Це був спокій із силою, обтяженою грозою елементу натури.

Ще рік тому в той день уставав грюкіт машин, перерывався монотонний стукіт трамваїв і місто, прибравщи святочну ношу, торжествувало. Тихі й повні ожидань вулиці дрожали від рівномірного походу робітничих батальонів, які з усіх усюдів многолюдного Відня зміряли до центру, щоб там у стіп ратуша на очах парляменту відсвяткувати цей день у спосіб виїмково торжественний.

З гордістю глядів соціялістичний ратуш на непроглядні лави своїх однодумців, любувався маковим цвітом безчисленних прапорів і інших емблемів зорґанізованої сили, та з самозадоволенням прислухувався їх святочним пісням. Оплески немов гураґан підіймались і грохотом напів визову, напів глузування неслись понад статую Паляс Атени, над непроглядною „площею героїв" перед давним цісарським замком аж ген до Бальгавзпляцу. відбиваючись многотонним ехом об столітні мури австрійської минувшини.

Задивлена в будучність з побідою в руці маєстатично мовчала Паляс Атена й від Бальгавзпляцу не лунав взаїмно радісний відгомін. Правда й над їх головами маяв святочний стяг. Його білий колір не перечив тамтому зпід ратуша, а творючи з ним одну правдиву гармонію краси, говорив символом: контраст — неподільне володіння одного, а гармонійна цілість у злуці обох.

З року на рік одна й та сама гра визову з одної сторони і морозом проймаюча мовчанка напімнень з другої. Свято першого мая це загальне державне свято праці в Австрії, закріплене в основних законах її конституції. Та австрійські соціяльні демократи окупували його для себе, надуживаючи виключно для своїх партійних цілей. Вони односторонно декретували, що, приміром у той день має стануть ввесь рух, не виключаючи навіть такого комунікаційного засобу як трамваї, та доклали всіх сил, щоби той однобічний характер утревалити по всі часи.

Але всякий визов гордого й нетерпимого спадає звичайно на голову самого визовника. Австрійський уряд не поминув першої нагоди, щоби користаючи з безпарляментарного, революційного режіму, покласти демонстрації рішучий кінець. Він перший заборонив традиційний похід від ратуш, а крім того наказав безперервний рух трамваїв. На демонстрацію відповів демонстрацією, але у такій катеґоричній, безоглядній силі, що противникови серце похололо.

Через ніч з останнього квітня на першого травня перемінився Відень у воєнний табор, а перший округ — у непереможний форт. Всі дороги й вулиці, які лучать сусідні округи з центром міста, заставлено засіками з колючого дроту. Перед ними уставилась поліція в тяжкій зброї і сталевими шоломами на головах. За ними, коло готових машинових скорострілів, повнили службу у воєннім строю частини військової сили. На т. зв. вузлових пунктах і інших важніших місцях середмістя грозою стояли панцирні вози, тенки, а то й тяжкі гармати.

Коли сонце встало й місто збудилося з просоння, стрепенулось і стихло. Завмерли і так добре знані вуху голоси першотравневих сурм, які рікрічно раннім ранком взивали до збору соціялістичних учасників походу. Нині тихо. Наче тіни пересувалися людські постаті по окраїнах міста. Це одинцем спішила партійна ґвардія до стадіону. Там назначив уряд сьогорічне свято, там воно й відбулося в повнім спокою. А загал населення поспішав до центру; йшов, щоб не минути рідкої нагоди побачити місто в дивнім, воєннім строю.

Лава за лавою пересувалися жадні вражінь мешканці Відня здовж „боєвого фронту". Йшли старі й молоді. Перші відновляли собі бачені образи з недавньої війни, другі переживали її здогадний передсмак. Їх очі світились, а молодечий усміх так і завмер на лиці.

Йшли мовчки по лінії колишніх окопів старого Відня аж ген на місце, де при злуці річки Віен і Дунаю стоїть нині величная будівля давного міністерства війни. На ньому видніє здалека читкий напис, який завважили й читали многі: SI VIS PACEM, PARA BELLUM (коли хочеш мира, будь готовий до війни).

Остап.

Володимир Левицький.

В РЯДАХ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ (У. Н. Р.)

(15)

21. 9. Рано йдемо через села Лосяч (4 км.), велике—має також польський косцюлек, Бурдяківці (3 км.), до м. Скали, де стрічаю штаб дивізії. Наші так пігнали вперед, що від дня скінчення будови мосту, на Дністрі, значить три дні ріжниці від прориву, — годі дігнати свою частину. Куріні перейшли ще передвчора р. Збруч, бо наші їдуть підводами на здогін за большевиками. Чуємо сильну канонаду на дальшому лівому фронті. В Скалі віддихаємо цю ніч.

22. 9. Переїжджаємо ріку Збруч, минаємо села Гуків, Маріянівку, Слободу-Ружу, м. Ляскорунь і ночуємо в с. Чорній.

23. 9. В м. Смотричі задержуємося троха, бо на фронті червоні пробують протинаступ. Кромі того в цьому районі мають волочитися московські банди, що, розбиті в недавних боях, хочуть пробратися до своїх. Тримаємо цілу ніч з хлопцями сильну заставу в напрямку м. Ляскоруня.

24. 9. Наша дивізія пішла вперед. Комуна розбита зовсім втікає на возах; її мобілізовані оставляються по селах. Ех! коби тепер сильна наша армія, якої так боялися „союзники" й зволікали з її швидкою орґанізацією, — тоді швидко булаб Україна звільнена від московського наїзду. Наші куріні заняли з боєм м. Дунаївці, де взято в полон 130 большевиків та 3 сестри жалібниці. Фронт поширюється з кожнім днем, а наші сили слабі, губляться на такім великім просторі. Поляки за нами не ідуть. Ми без запасів і сильного запілля, захоплені успіхом, гонимося в глиб України. Вправді по дорозі в багатьох селах пристають до нас молоді хлопці, але все це мало. Як дуже відчувається в теперішній момент брак енерґійного, сильного апарату запілля. Колиб наші „союзники" хотіли України — то моглиб поспішно спровадити всіх полонених старшин Галичан із Поморя. Однак це небезпечне, а крім того Польща почала нову політику: за всяку ціну мир з большевиками. Вправді маємо розвязані руки на своїх землях без влізливого та нахабного „союзника", але наші штаби здають собі справу з того, що ми тепер заслабі. В штабі дивізії чути отверто думки, що наше майбутнє залежить від того, чи комуна отрясеться швидко з паніки й перейде в наступ, або чи загрожена повстаннями покине Правобереже, а ми за той час скріпимося. Хто зискає на часі — той виграє завтрішнє! Підєм духа серед хлопців великий; вони йдуть з бравурним ударом по червоних нестримно вперед. Частини одержали пречудного змісту поклик: „ На Україну!

До рідного краю, у лани безмежні, до тихих безкраїх коханих степів,
До **Сонця**, до **Волі**, **Орли України!**
Там бідний наш нарід в кайдани закутий!
Він плаче, ридає! Він зве Вас, брати!
Там горем повиті, обняті полумям, горять наші села!
Там дикі, роззвірені банди лютують!
Там кровю святою залиті лани!
Там радість, там Воля-ж, там щастя безмежне!
Вперед же! **До зброї! До бою, козаки,**
До помсти страшної за матір, братів!
Вперед на Вкраїну!

Цю ніч ночуємо в с. Залісцях (15 в.).

25. 9. На фронті гарматна перестрілка. Наші заняли м. Нову Ушицю та м. Минківці. Большвики не мають тут ніяких більших сил і сильно втікають. Оповідають селяни, які вертаються з підводами, що возили комуну аж за м. Бар. Червоні не мають амуніції, бо великі маґазини її оставили під Варшавою. Сьогодня був я в м. Дунаївцях (9 в.), яке має кілька фабрик тютюну та сукна. Населення місточка вдоволене, що червоні втікли, бо вони добиралися зі своєю комуною до живого. Завмерла була всяка торговля та проєктовано конфіскату всіх підприємств. Тепер навіть Жиди вдоволені з нашого приходу (це перший випадок тут на Поділлі!), бо торгують з нашими; вони ходять по місті та хвалять козаків, мовляв: „вас гарно вбрала антанта". Наша команда видала строгий наказ поводитися чемно зі всіми верствами населення та їх не кривдити. Стоїть це у звязку з тим, що в часі нашого відвороту ворожі нам елементи, звичайно бувші денікінці-Москалі та червоні аґенти, впхалися в ряди наших частин та робили погані бешкети. Таких карала й тоді наша команда безоглядно. Ось приклад: при нашому відвороті із Минківців в липні ц. р. захопив пор. Сеник одного такого грабіжника, що, балакаючи тільки по московськи, ніс кільканацять пар дамських черевиків. На зазив поручника віддати їх назад — обурився та грозив. Тоді Сеник добув револьвера та на місці поклав грабіжника трупом. Обовязки українського жовніра означені докладно у виданій нашою владою відозві до козацтва під наголовком: „Хто такий український козак"?

„Український козак захищає рідний край, землю і волю України. Охороняє спокій громадян на Україні.

У. к. захищає добробут народа та нищить ворогів У. Н. Р.

У. к. бється зі всіми ворогами У. Н. Р., що думають поневолити український нарід і грабують народне добро.

У. к. нищить бандитів, що нападають на мирне населення та влаштовують погроми.

У. к. — лицар, що гордо носить імя оборонця прав всіх народів, на Вкраїні сущих.

У. к. бється з тим, хто несе неволю українському народови, хто грабує батьківщину і хто посягає по святі національні права.

У. к. є вірний син селян і робітників України.

У. к. точно виконує накази своїх старшин.

У. к. не може зректися від виконання бойового завдання, якіб труднощі не стояли перед ним.

У. к. припиняє всяке насильство і непорядок.

У. к. свято і непорушно виконує присягу вірности У. Н. Р.

У. к. мусить себе поводити так, щоби в ньому всі бачили вірного, ченого і розумного захисника ладу і спокою, лицаря великої сімї Українського Війська.

Той, хто порушує вище зазначене, хто сам бешкетує, є зрадником Батьківщини та Війська, а зрадникови не місце в армії.

Зрадників повинноси суворо карати".

Ці заповіди українського козака знайшли широкий та гідний відгомін серед козацтва і місцевого населення, яке страшили комуністи при втечі суворими карами з боку „Петлюрівських банд".

(Далі буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє всіх членів, що місячний мітінґ відбудеться в четвер, 25 травня, в годині 7.30 ввечір. Проситься всіх членів явитись, бо делеґат здасть справоздання з 18-тої конвенції. — Гр. Сакала, предс.; Гр. Скробач, кас.; В. Мандзій, секр.

Шотляндець їде з Еберділу до Единбурґа. На кожній стації вискакує з переділу та біжить до каси, щоби купити тікет до найближчої стації.

— Я нічого з того не розумію, — каже один з Англійців. — Чому ви не купили собі тікету до останньої стації?!

— Ах, прошу вас, пане, — відповідає Шотляндець — я їду далеко, до Единбурґа. Я такий страшно хорий, що не знаю, чи доїду.

Легке назвище.

— Як називаєтеся?

— Маю дуже лугке назвище.

— Що то значить?!

— Називаюся: Ґрам.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО ТАКЕ АРМІЯ?

Хочу написати кілька слів з обсервації щоденного життя, а саме, які то дивні характери трапляються між людьми. Цим разом маю на думці тих, котрі любуються в виловлюванню помилок інших, щоб могти їм чимось „допекти" й справити собі приємність. У найчастіших випадках вони навіть не застановляються над тим, чи те, що їм здалося похибкою другого, є дійсно похибкою.

Недавно трапився мені цікавий випадок. Зайшов я до української книгарні „Сурма" в Ню Порку й там застав одного знайомого, знаного з його завзятого „мілітаризму". Він переглядав сторінки якогось журналу, в якому припадково була видрукувана моя стаття. По хвилі він підходить до мене й з міною великого всезнайка й з легковаженням показує мені частину статті, що була видрукувана чорними буквами, де я в абстрактнім значінню ужив слова „армія", хоч про дійсну армію, в значінню війська, ні не говорив. Показує він мені це тай каже: „Як це ви, пане, розумієте „армію" й чи це слово тут надається?" Була там мова про зростаючу українську національну армію, в значінню зростання сил Організації Українських Націоналістів.

Я видивився на нього, бо здивувався, що він, котрого я вважав за дещо освіченого, мене про таке питає, тай собі питаю його: „А що, на вашу думку, слово „армія" означає? Чи означає воно конечно військо, узброєне в кріси?" — На це відповіди я не одержав, а знайомий мій покрутив лише головою й з виразом незадоволення, немов який авторитет, заморкутів щось невиразного, що мало означати, що воно не так. Тоді я докинув: „Ви без залізного шолома на голову, без паска попід бороду та без пояса, шаблі й осідланого коня ніяк, бачу, не можете уявити собі армії."

Наводжу цей випадок тому, щоби показати, як то нераз недотепні плоскомоз вириваеться з критикою на аби яку справу, хоч про неї має мале, або й ніякого поняття. І ще одна справа: що для вишукування добрих корисних річей часто вони не читають, але читають, щоб вишукати помилки, або щось такого, що їм здається помилкою; цьому вони присвячують всі свої вільні часи. Вони це зовуть студіюванням біжучих справ, або й політикою. Уважаю, що такого роду типи треба поборювати.

Чи треба дивуватися, що в нас нема згоди між провідниками? (Мій знайомий також свойого роду „провідником"). Чого ж можна вимагати від таких провідників, коли ніжними духовими поняттями, або словами, котрі означають такі поняття, вони оперують так, як рубач оперує сокирою при рубанню дерева в лісі? Такий твердомозкий „авторитет" думає, що армія, це конче мусить бути збір людей, котрі носять однакову зброю, кріси, револьвери, шаблі і т. п. Та не подумає він, що крім крісів, шабель, словом зброї фізичної, існує ще й **зброя духова** — „**ідея**" і що всі ті, котрі визнають одну ідею, коли зорганізовані в одно тіло, становлять також **армію**, що готова боронити ті ідеї та поширювати їх.

Н. С.,
Ню Порк, Н. Й.

— Чи ви читали мої поезії, пане редактор?

— Я читав. Між ними є одна, якої не написав би навіть сам Шевченко!

— А то мені дуже приємно! Котраж це?

— Ця про радіо.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЧЕСТЕР, ПА.

Святочний концерт у девяті роковини смерти Ольги Басарабової.

Заходом Тов. Союза Українок відбувся концерт в неділю, 7 травня, в Українськім Народнім Домі. По Службі Божій в церкві членниці стали в лентах на панахиду, котру відправив о. Марущак за упокій душі Ольги. Підчас панахиди о. Марущак виголосив коротку проповідь.

Вечером в годині 7.30 концерт розпочалось свято. Саля була заповнена по береги як місцевими так і позамісцевими Українцями з Вілмінгтону та з інших міст. Було поважне число також чужинців, визначних Американців. Сцена була гарно прибрана цвітами й пальмами. Зпоза цвітів виднівся портрет О. Басарабової, гарно прибраний панею Гачак, касієркою товариства.

Свято почалося короткою гарною промовою пані П. Пецюх, яка пояснила ціль свята. Потім виступив добре вишколений хор у складі до 60 осіб під проводом о. Марущака. Хор відспівав „Тобі, земле моя" та інші хорові точки, які переплітані були декламаціями. Хорові продукції й декламації випали дуже добре. Сольо: „Карі очи" і „О, не забудь" відспівала пані О. Совінська, котра своїм гарним голосом захопила всіх присутніх. Гарно акомпаніювала їй на пяні панна К. Каспер, наша молоденька пяністка. Скрипкове сольо і на пяні виконали добре п. А. Хомин і панна Ю. Венгжин. Соля „Ах, деж той цвіт", „Вже більше літ двісті" і „Набирали рекрутиків" дуже добре відспівав о. Марущак. Йому акомпаніювала на пяні Анна Ю. Венгжин. Виконання цілої програми зробило дуже миле враження на всіх, а чужинці не могли налюбуватися красою українського співу. Декламували: „Українка я — Дмитрик; „Доки служити" — О. Проць; „Сироти" — Ю. Пастернак; „Наймит" — Е. Сорока; зі старших: „Станьмо враз" — п. М. Лаврик; „Чому я плачу" — п. Мицишин. Всі гарно вивязалися зі свойого завдання. Відчит про свято виголосила добре пані М. Марущак, яка розповіла про життя й діяльність покійної О. Басарабової. По відчиті виступив хор шкільних дітей у складі до 70 осіб. Цей хор відспівав кілька пісень. Публика справила дітям таку овацію, що оплескам не було кінця. Кінцеве слово виголосив О. Марущак, який в гарно обдуманій бесіді представив, як доля мстилася на покійній ціле життя, як покійна ніколи не зазнала щастя, ціле її життя було повне страждань і терпінь аж до смерти. Замучили її на смерть за нарід свій, котрий вона так любила; тепер вона увінчалась вінцем слави.

Порядок свята переводила п. Р. Венгжин, поважно викликуючи точка за точкою.

На панахиді було зібрано 5 дол. 80 ц.; Союз Українок доложив 4 дол. 20 ц., що зробило разом 10 дол. Всі гроші вислано до краю через Обєднання.

Парохіянин.

—o—

БРОДАЛБІН, Н. Й.

Перша аматорська вистава.

В околиці Бродалбін, Н. Й., та Юніон Мілс близько двадцять літ замешкали кругом 10 до 15 миль на фармах, около сто українських родин. Число їх рік-річно зростає. А тому, що наші браття Українці, то звичайно живуть кождий для себе. Не було кому їх зорганізувати. Поза своєю щоденною тяжкою господарською працею не було кому подумати про життя народне та релігійне. Молоде покоління губилося в чужому окруженню. Деколи заїздив до них український священик, щоб посвятити паску та часом сповнити наглі релігійні потреби й на тім усе кінчалося. Згодом і ці важні функції зачали виконувати чужі священики, чи пастори й наші Українці помало забували свою релігійну традицію, а з нею й народню.

Увесь час відчувалася велика потреба людини, котра хотілаб тяжко й невтомно працювати, не зважаючи на всі перешкоди й докори зі сторони чужих, а ще більше своїх, щоб зібрати наших разом та повести як слід. Не багато у нас таких, котрі хотілиб тяжче трудитися, та всеж вони знаходяться.

Три місяці тому приїхав до них о. Уляницький і взявся до праці. Його стараннєм у нас розпочалося організоване національне життя. Він у першу чергу постарався з чесними одиницями про церковцю, небагату, деревляну, але свою, де тепер люди можуть задоволити свої релігійні потреби. Потім він забрав молодь нашу, а особливо діти, і почав учити їх у школі, яку розмістив у своїм дуже скромнім помешканню. Поруч зі шкільною наукою о. Уляницький навчив діти відограти представлення зі співами „Добрі діти". Це представлення відіграли в неділю, 14. травня, в Бродалбін, Н. Й. Воно випало дуже гарно, як на перший раз, а діти, котрі передтим не могли як слід по українськи висловитися, на сцені досить добре щебетали в рідній мові.

По представленню танцюристи, запрошені з Амстердам, Н. Й., пописалися гарно нашими танками.

Родичі раділи своїми діточками, а діти ще більше вдоволені були, що могли показати себе на сцені з українськими ролями та співами. Тепер вони починають пізнавати, хто вони є: „чиї сини, яких батьків".

Хочеться вірити, що так добре започаткована праця не припиниться й дасть гарні наслідки для нашого національного життя.

Українець.

До славного фільмового актора прийшов газетний репортер. Актор ввічливо подає докладні дані про свою величезну платню, яку ще на основі нової умови підвищать йому, та про інші величаві вигляди.

Потім звертається до ще одного присутнього й питається:

— А ви від котрої газети?

— Я не від газети, я з податкового уряду! — відповідає той.

—o—

Причина.

Гість чекає вже дуже довго на каву. Вкінці вейтер приносить. По привичці каже:

— Прошу, це спеціяльна найліпша бразилійська!

— Ага! То ви аж там за нею були!

—o—

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(6)

І вони круто повернули праворуч стерно політики на місцях. І в цьому їм не тільки ніхто не перешкаджав, а навпаки, їх у цьому цілком підтримував центр. „Старі діячі, знову закликані до влади, застосовували вже занадто старі й ненависні засоби керування на місцях" (спогади М. Могилянського. „Архив русской революція" т. XI, стор. 97). „Побачивши нормальне життя на Україні, вся ця попередня російська бюрократія уявляла собі, що всі злидні закінчено, а тому взялися за старе: хто поновлював свої кошти, хто надміру поповняв свої збитки, хто брав хабара, хто спекулював, хто тягнувся по владу за законами революції, тоб то щодо лише свого апетиту та нахабства, хто просто користувався з життя: гуляв, грав у карти, жуїрував по ресторанціях та садках. Справі віддавалося небагато". Це цитат зі спогадів ґенерала Заліського, Росіянина, одного з діячів по утворенню „Южної" армії, якого в жадному випадку не можна підозрівати в прихильности до України, до її національних кругів (ґен. Залескій. „Возмездіе", стор. 229).

Нижчих аґентів влади на місцях ці старі діячі теж брали, зрозуміло, з тих, хто раніше їм служив.

А ці люди або боялися утворення цілком їм і соціяльно й національно незрозумілої України, або цілком отверто її ненавиділи й бажали відомститися їй навіть за всі злидні революційних часів.

Надалі кидається ввічі таке цілком ориґінальне твердження шановного автора:

„Ввесь одіюм за карні експедиції та їхню діяльність ляг потім на гетьманське правительство, але правительству цьому в дійсности довелося лише ліквідувати діяльність цих самочинних відділів, які розпочалися фактично за часів Центральної Ради (стор. 10, 93).

Здається нам, що це твердження страждає й на „неточність", і на „неповність". Ці карні експедиції, ці карні загони й виниклиж за часів гетьманату, бо за часів Центральної Ради не було ще за що карати — землюж відбирали закономірно.

У піддержання діяльности таких добровільних карних відділів за часів Центральної Ради шановний автор посилається на спогади М. Могилянського на сторінках збірника „Архив русской революци", т. XII, ст. 97—98 (стор. 93).

Але коли ми звернемося до зазначених спогадів, то бачимо, що М. Могилянський, малюючи огидні та жахливі вчинки добровольчих карних офіцирських загонів, що спровокували до заколотів у цілком мирних закутках, датує їх 20—30 червня 1918 року, тоб то за 2 місяці по утворенню гетьманату.

Далі шановний автор каже, що „гетьманський уряд зміг приборкати діяльність цих відділів лише протягом кількох тижнів, а тимчасом вони встигли наробити багато шкоди й викликати озлоблення проти нової влади, на карб якої ставилися всі злочинства тих відділів" (стор. 94).

Та чи не пригадає тоді шановний автор за діяльність безумовно вже не самочинних, а цілком леґальних „карних відділів", охоронних сотень, частин чужоземного війська, що часто-густо зі старостами, їхніми помічниками та іншими місцевими земельними власниками на чолі, за часів Української Держави, творили на підставі навіть особливих обіжників лад на українських землях, остаточно вирішуючи суперечки поміж двома сторонами: російськими або польськими поміщиками з одного боку й українським селянством з другого, а на чию користь це вони вирішували та в який спосіб?! Чи не пригадає тоді шановний автор, що ці карні відділи під проводом старост та їхніх помічників сікли цілі села без винятку, приказуючи: „вот тебє твоя Україна", що цілі натовпи людей потім гатили або у вязниці, або до німецьких концентраційних таборів, що на селянство наклали тоді величезні контрибуції, що чимало поміщиків багатіли тоді по поверненню їм вартости ніби то в них пограбованого майна, що діяльність ця на місцях мабуть назавжди скомпромітувала серед українського селянства, тоді ще захопленого до деякої міри українським романтизмом, самі розуміння „гетьман", „гетьманщина", що багато пісень склав український нарід з приводу тих сумних подій за часів гетьманату?!

А щодо приборкання цих карних експедицій, то дамо слово помічникови державного секретаря в Лизогубівськомуж кабінеті, М. Могилянському. У цитованих уже вище своїх спогадах він просто каже: „Мені невідомо, щоби вживали якихось заходів приборкати „карників" та й узагалі проти карних експедицій (сторона 98 його спогадів, „Архив русской революци", том XI).

І ці ганебні гидкі сторінки безстороння історія повинна поставити на дебет іменно міністерства внутрішніх справ гетьманату.

Боротьба, може, до деякої міри навіть і потрібна з політиканством земського самоврадування, вонаж головно зводилася до боротьби з національним напрямком у самоврядуванню.

На голову комісії перегляду законів про самоврядування в Українській Державі було призначено князя Голіцина, великого землевласника й земського діяча Харківщини, що стояв на чолі протофісу. Але що була Україна князеви Голіцину, а князь Голіцин Україні?

Міністер внутрішніх справ Кістяковський казав між іншим, що на зїзді ґуберніяльних старостів він підкреслював потребу найобережнішого ставлення до всіх діячів українського національного руху. Необережні арешти національних діячів неприпустимі, казав він (стор. 271).

Отже льоґічно кажучи, український національний рух в Українській Державі — це було щось небезпечне, і його діячі — це особи, на які повинні звертати увагу охоронники ладу й спокою на місцях — старости. Отже національний рух — то справа антидержавна!

Алеж треба зазначити, що до гетьманату були в опозиції не лише одні українські національні кола; були в опозиції й суто російські круги, як ліві соціялістичні, так і цілком праві, але репресій зазнавали головно Українці, а праві російські кола користувалися майже цілковитою недоторканістю. Їхні орґанізації ворожо ставилися не тільки до всього українського, але навіть до самої ідеї української самостійности, російські ґазети цілком недвозначно пропаґували вороже ставлення до української державности, на це уваги не звертали, проводячи найреакційнішу політику лише до всього українського.

Варто підкреслити, як міністер внутрішніх справ, Кістяковський, розвязав питання обвинувачення міністерства в реакції; він спокійно заявив, що, на його думку, „політика уряду зовсім не реакційна" (стор. 270).

Правда, коли, по промові Кістяковського в Одесі, хтось запитав його: „так що це, повернення до часів Плеве?", то Кістяковський відповів: „у порівнанні зі мною і Плеве і Сипягін малі діти" (Спогади Могилянського, стор. 100).

І нарешті, як вінець творчої діяльности гетьманського міністерства внутрішніх справ був закон з дня 30 листопада 1918 року „про зміну, доповнення та скасування діючих узаконнень про волосні, повітові та ґуберніяльні установи по управлінню сільськими місцевостями" — утворювалися по всій Україні нові опікуни селянства — мирові посередники, яким надавалися функції колишніх земських начальників, поновлялися колишні повітові зїзди під маркою повітових рад у сільських справах, та колишні ґуберські присутствія під маркою, Ґуберніяльних Рад у сільських справах.

На щастя, цей зокон далі сторінок Державного Вісника не поширився.

І вертілося коло державного апарату, міністерства внутрішніх справ гетьманської України за давно виробленою і такою знайомою більшости відповідальних його діячів рецептою старої російської бюрократії — попереду заспокоїти населення, зміцнити державний спокій, а потім можна вже буде почати обмірковувати й реформи в українському національному напрямку.

Отже, чи були всі ці люди, що творили політику гетьманської України в центрі та на місцях, чужі для України й ворожі українству?

Таке ставить запитання шановний автор, таке запитання ставимо й ми.

Далі не менш важливе за часів будування держави — військове міністерство.

На чолі його було поставлено чомусь не когонебудь з „національно настроених військових українських кругів", де п. Скоропадський мав ніби то велику популярність, а „ґенерала від інфантерії" Олександра Францовича Рогозу.

Шановний автор щодо ставлення Рогози до українства може лише зазначити, що він походив зі старого шляхетського роду на Умащині, якого представники посідали ріжні земські посади на Київщині (стор. 63).

— Цього, що мені нині трапилопилося, я не бажав би мому найгіршому приятелеви.

— А що тобі трапилося?

— Я виграв на льотерії.

НОВІ КНИЖКИ,

ЯКІ МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ СВОБОДи.

На сході — ми, написав Іван Чернява, оповідання	$ 95
Спомини з сербського фронту, дивні пригоди австрійського жовніра. Георг Д. Ціна	35
В млаках, повість М. Дерлиця	40
Ворохобня й інші оповідання, Вол. Леонтович	45
Пригоди доброго вояка Швейка в Світовій Війні, Швейк на фронті. Ярослав Гашек. Авторизований переклад з чеського. Брошурована	90
Запорожець, Луговий співальник	40
Як добути красу і задержати молодість та здоровля. Написала Осипа Заклинська на основі студій та косметичної практики в Празі. 50 ілюстрацій	75
Монограми до хрестикового вишивання	65
Сонце заходить, Андрій Чайковський, історична повість з часів зруйновання Запорозької Січи. Оправлена	1.00

Декотрих з повищих книжок у нас є у більшій скількости, з декотрих тільки по 1 і 2 примірники.

Мойсей, поема І. Франка, четверте видання з передмовою	35
За сестрою, А. Чайковського, оповідання з козацької старини з ілюстраціями, семе видання	50
Для Рідного Краю, Лев Ясінчук, відгомін ювилейних свят в Америці в честь Рідної Школи	40

Замовлення разом з належитістю слати на адресу:

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ФРИЗІВКА.

У споминах протоєрея Михайла Ковальського „З подільської старини" знаходимо згадку про цікавий звичай посвячення молодого парубка, що вперше виходить косити сіно, на косаря, званий на колишньому Поділлю (перед скасуванням кріпацтва) „фризівкою". В. Гнатюк подав вістку про подібне „висвячування на косаря" в селі Плужниках у Галичині. Церемонія полягала ось у чому.

Хлопці вибирали зпоміж себе розпорядчика, який сідав на застромлену в землю гострим кінцем стіжковату посуду, так звану „кушку", де тримали воду й брусок до гострення коси. На соломяний капелюх розпорядчика вкладали вінок із трави, в руках його був молоток на подобу хреста, обвитий колючим буряном. Висвячуваного приводили до розпорядчика, котрому він кланявся до ніг, а потім цілував цей хрест і, очевидно, сильно колов своє обличе. Тимчасом хлопці сильно дзвонили лопатками (мантачками) у коси. Потім розпорядчик вставав зі свого сиджения й бив висвячуваного лопаткою по плечах. Опісля його клали на поляні й кождий із присутних теж бив його лопаткою. Цею болісною операцією кінчалося висвячування. Опісля пили могорич, який мусів ставити висвячуваний.

Тітка: Івасю, як жеж тобі живеться?

Івась: Добре.

Тітка: Тепер ти мусиш мене спитати, як мені живеться.

Івась: Не хочу, тето, мені всеодно.

—о—

— Чому ти зірвав з Ольгою?

— Я поцілував її та переконався, що від неї чути тютюном.

— Таж це не причина...

— Помиляєшся! Вона не курить!

WHAT, NO IDEALISM?

Can you tell me anything that will last? Is it money, fortune, fame, or life? All those things are great but are they supreme? All that is in the world—the lust of flesh—the pride of life—is but for a little while. Everything passes, transforms, changes, leaves us—so why not love the world for that little while?

Many girls will go to the movies because they admire a certain actress. Perhaps it is Mary Pickford. She is their ideal. They want to become like her. The very thought makes them happy. They are inspired. Many boys read biographies and decide that Washington was a great man. It must have been wonderful to be such a hero of a nation. Hence, George Washington is their ideal. They are inspired. They go about their work happily. They have a goal. Men and women, too, have ideals. Probably to be president of their organizations—to have a beautiful home. It is all clearly pictured in their mind. They strive because they have confidence in themselves. And doesn't work make people happy?

Columbus read books on navigation. He always admired sailors. Some day he'd also be one—he thought a sailor was everything which made up the word "perfection." He strived and worked — and discovered America. Idealism is practical. Lincoln had an ideal—but somewhat different from our ideals. It was a man of great power who could crush slavery. To be a man like that—ah! Yes, it took many years of hardship but he crushed slavery! That one day must have brought him enough satisfaction to last all his life. It was a price for idealism. Another man, I cannot recall his name just now, wanted to aid people as Christ had done. Christ was his ideal. He went into the wildest part of Africa and nursed different tribes. There he died of leprosy which he tried to cure in one tribe but he passed into death with a smile—on his tomb these words are found: "Man hath no better love than to help his friends." Idealism played a great part in that man's life.

Idealism is practical. It is the inspiration side of life. We have something to look forward to. It is the beautiful side of life. One never thinks of becoming a beggar out on the streets, does one?

Yet these people that have ideals must have initiative. They must be prepared to be laughed at. This type of people must be Ukrainians. There are always people that discourage you. Those are the people that are content to stay where they are—they do not care to strive for better things of life—it's too much work. They have no ideals. They want to hamper yours. They are called iconoclasts—image breakers—who do not care for "perfection." They ignore great problems of life. The idealist seeks answers to these problems. Idealism is a Light to him. He has patience. He is not in hurry—he is calm, suffers long—hears all, believes all, hopes all. The idealist understands and therefore waits—waits. So the Ukrainians must wait—wait.

Such depression days as ours need more idealists than any other times. The world must be ideal. We rush from one extreme to another too quickly to realize it. We cling and hold the world according to old proportions. We want to live today and tomorrow. We do—for the same reason—because we have ideals. It is then when a person has no ideals—nothing to strive for—that he commits suicide. He has no future.

Are Ukrainians committing suicide when they hear some news reporter broadcasting that twenty-two young Ukrainian men are to be shot by a Russian firing squad? Is there a pitter-pat in their hearts or do they just forget it? I wonder!

We must think of Ukraine as an ideal country and we must be idealists. Strive—strive! We will overlook jealousy, anger, uncharity and sullenness and see faith, truth and love. We have a goal. A most sensible goal! That goal will be reached only when everyone gives their best—does their most—and does not fall back. Then Ukraine will not be dark and lonely but bright and glowing. Idealism will make us work, make us helpful, make us happy. And is not that enough?

Ann Pukish,
Ludlow, Mass.

— Коли лише вийду з дому вечером, жінка не говорить до мене три дні.

— А часто виходите?

— Що третій день.

—о—

Наймичка: Прошу пана, від першого я покидаю службу! Не можу видержати з панею.

Господар: Яка ти щаслива, Ганю, що можеш відійти!

—о—

— Мусите знати, що алькоголь то повільна отруя.

— А я саме не хочу скоро втруїтися!

—о—

Хлопчик: Прошу дати пляшку вина.

Купець: Білого чи червоного?

Хлопчик: Всеодно, бо то для сліпого.

—о—

ЛИСТ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Подаємо листа від хлопця, учня школи на радянській Україні. Лист цей отримав з Київщини один з читачів „Свободи" й передав його для друку. Лист містимо без змін і скорочень, лише не подаємо підпису автора та вказаних у листі місцевостей. Лист цей звучить так:

Шановний Пане!

В нас у радвладі на Україні вийшла постанова, щоб кождий робітник мав протигаз — бояться, щоб зза границі не прилетів якийнебудь аероплян і не напустив вдушливих газів. Вони самі по собі чують, що скоро прийде їм кінець. У нас чим день вперед, то життя гірше й гірше — особливо для рабів. По деяких районах закривають школи, бо нема що їсти. Наш робітфак теж розвалився через голод. По школах тепер часто бувають відгуки старого життя. Учні часто ведуть бесіди про Радвладу й кажуть, що вона є „зараза", яка веде до смерти ввесь трудящий нарід.

У нас недавно відкрито харчування для спухлих і малих дітей. Харчують раз на день, дають по 100 грамів хліба і юшку, а часто не хватає хліба, бо ми свій хліб здали державі, а тепер треба позичати. Хліб дають з послідку. Багато рабів вмирають цілими родинами, хати їх пустіють. Колгоспи готуються до весняної сівби, а коні почали здихати. Записують корови до роботи, щоб давати в ярмо на весну. Раби плачуть, у кого є коровка; молоко треба здати в молочарню 150 літрів, ще й корову в ярмо забирають. На базарах в базарні дні багато продається всякого холодцю: свинячий, волячий, конячий, собачий, котячий і людський. Доброго холодцю продається мало, а більше з всякої пакости. Та голодні не вередують. Коли коняка здохне, то негайно прибігають раби, розрубують на куски й забирають на продаж і самі їдять. Ловлять собак і котів — варять і продають на базарі. У нас з часовні вкрадено шість трупів мертвих людей. Мабуть зробили з них холодець. Недалеко від нас зарізали попа. Голова його валялася довго на полі, а тіло забране. Сам піп з села Р. В Б. чоловік зарізав свою жінку, а тіло продав. Дівчина несла на базар молоко та її на полі зарізали на мясо. Коли в радгоспі здихає корова, або віл, то не викидають, а солять на мясо робочим. Тепер з села до села страшно перейти полем, щоб не зловили й не зарізали на мясо.

Хто товстенький і ситенький, то нехай з хати не виглядає.

Шановний Пане! Може я Вас турбую своїми листами, бо я до цього часу не маю ніякої відповіди. Я надіявся на Вас, та моя надія гасне. Все, що я Вам пишу, то все це є дійсна правда.

„Окунь".

ПОХВАЛИВ.

На пором через ріку Бог (Поділля) заїхали разом польська пані фаетоном четиркіньми по парі й жидок „бідкою" („бідка" — візок на двох колесах на одного коня).

Метушня на пороні. Заспокоїлися й перевізники пустили порон плисти, тягнучи його на линві.

Жидок дістав з кишені табакирку й почав нюхати табаку.

Дід-перевізник каже до нього:

— Мошку, тай понюхати! Я сьогодня ще не заживав табаки!

— Ну, ну, — відповідає Мошко, — ти звик все на дурничку. Табаки й у мене замало, а додому далеко ще!

— Ходзь, серце, тутай! — відізвалася пані до діда.

Дід підійшов до повозу, зняв перед панею капелюх, а пані тимчасом дістала золоту табакирку, штучно її відкрила, зажила табаки, простягнула табакирку до старого та припрошує:

— Повонхай, серце, повонхай!

Дід набив собі обидва ніздрі панським добром, кілька разів пчихнув, подякував пані за ласку, та, проходячи коло жидка, каже йому:

— Бач, Мошку, пані не така свиня, як ти! Почастувала мене!

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(50).

Молодий гарний хлопець, може яких двацять літ віку, відважно приготовився до боротьби з ведмедем. Він тримав міцно в лівій руці великий камяний ніж, а в правій — списку. Хлопя готове було боронитись, не маючи надії на ратунок. Ведмідь вертався до своєї печері, коли несподівано з неї вискочив хлопець. Звірина на хвилину спинилася від несподіванки, а потім почала поволі наближатися, дуже лютуючи. Хлопцеви не було куди тікати.

Він побачив перед ведмедем незнайомого йому мужчину. Зпочатку в хлопця прокинулася надія на ратунок, але скоро зникла, бо він пізнав, що той мужчина не є з його племени. Закон джунглів панував і тут, що пособляти треба лише людині свого племени. Хлопець знову стратив надію на допомогу. Та в жилах Тарзана текла кров його предків Англійців. Вона йому говорила про лицарство, яке вимагає допомагати й обороняти кожду людину, коли вона є в біді.

Тарзан наблизився до ведмедя ззаду. Він бачив, що це величезний звір, якого не легко вбити стрілою. Та Тарзан рішив випустити в нього стрілу, щоб хоч відвернути увагу звіря від хлопця. Тимчасом хлопець зможе знайти собі шлях до втечі. Тарзан сподівався дати собі раду навіть тоді, коли за ним поженеться розлючений від болю ведмідь. Тарзан націлився й випустив з лука стрілу. Вона зі свистом полетіла в повітрю й впилась у спину звіря.

Ведмідь з болю підскочив і вмить обернувся на своїх задніх лабах назад. Тут він почув, як знову щось болюче впилося йому в груди. Звір розлютився ще більше й швидко пішов проти Тарзана. Тарзан спокійно вичікував, що його стріли нарешті повалять пораненого звіря. Тарзан всадив уже три стріли в груди звірюки, але ведмідь не падав, а все скорше наближався до свого ворога. Нарешті звір з'усеої силою кинувся на Тарзана.